

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

INGEKOMEN 13 NOV. 2018

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr. P.J. Hoogervorst

BEL/GRN

Telefoonnummer +31235143428

hoogervorstp@noord-holland.nl

1 | 8

Verzenddatum

13 NOV. 2018

Kenmerk

999042/1132496

Betreft: richtinggevende uitspraken bodemdaling veenweiden

Geachte leden,

Hierbij verzoeken wij u de bijgevoegde notitie op de B-agenda van uw Statencommissie Natuur, Landbouw, Water en Milieu te plaatsen.

Reden

De reden hiervoor is dat wij in onze brief van 7 mei 2018 aan Provinciale Staten met de titel "Naar een programma bodemdaling veenweidegebieden: Het spoorboekje 2018-2019" het volgende hebben aangekondigd:

"Wij vragen de Staten in 2018 om richtinggevende uitspraken over het onderwerp bodemdaling, na een informatie- en excursietraject, als kader voor de uitvoering en verdere vormgeving van het programma bodemdaling veenweiden."

Onze brief is besproken in uw Statencommissie NLWM op 28 mei 2018. Verschillende statenleden hebben toen aangegeven betrokken te willen worden bij de vormgeving van het programma en de richtinggevende uitspraken als een belangrijke stap te zien om hieraan vorm te kunnen geven. Ter vergadering is door ons aangegeven, dat wij uw Staten in de tweede helft van 2018 in staat willen stellen om deze richtinggevende uitspraken te doen, die dan tevens worden meegenomen in het overdrachtdossier voor de nieuwe Statenperiode. Met deze brief en bijgevoegde notitie doen wij daartoe een voorstel.

Concreet wordt aan de commissie gevraagd

Concreet wordt aan de commissie NLWM gevraagd om richtinggevende uitspraken te doen voor het op te stellen programma bodemdaling, dat één van de op te starten uitvoeringsprogramma's onder de Omgevingsvisie NH2050 is. Wij doen hiertoe een voorstel met behulp van de volgende negen vertrekpunten en de bijbehorende notitie.

Uw kenmerk

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk nummer 34362354
Btw nummer NL.0010.03.124.B.08

Landbouw

1. Koers op nieuwe vormen van landbouw met bedrijfseconomisch perspectief onder natte omstandigheden (paludiculturen¹), waarmee de bodemdaling in veenweidegebieden wordt gestopt en tevens een bijdrage wordt geleverd aan andere beleidsopgaven (natuurinclusieve landbouw, verbetering waterkwaliteit).
2. Koers op het stimuleren van paludiculturen, door bij het Rijk te pleiten voor (fiscale) vergroeningsmaatregelen en wettelijke maatregelen die een biobased materiaalgebruik bevorderen, en het onderbrengen van paludiculturen onder het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) van de EU.

Natuur

3. Verkennen van de koers op het stoppen en herstellen van bodemdaling in enkele natuurgebieden, die ten aanzien van het watersysteem met redelijke investeringen zijn om te vormen naar 'groeïend veen', door middel van een haalbaarheidsstudie.
4. Koers op het verkrijgen van hoge zomerpeilen in de overige natuurgebieden met 'historisch veen' ten behoeve van het behoud en de versterking van het open landschap en de weidevogelbiotoop, waarmee de bodemdaling (vrijwel) wordt gestopt.

Urgente gebieden bodemdaling

5. In gebieden met een urgentie inzake bodemdaling, is remmen geen optie. In gebieden met urgentie dient de bodemdaling te worden gestopt en kan het noodzakelijk zijn om de agrarische functie -indien uit onderzoek onverhoopt mocht blijken dat bedrijfseconomisch perspectief voor paludiculturen ontbreekt- op te heffen door inzet van het RO-instrumentarium.
6. Er is sprake van een urgente situatie, indien:
 - Binnen 25 jaar 'peil volgt functie' fysiek vrijwel onmogelijk wordt of leidt tot maatschappelijk onaanvaardbaar hoge kosten. Dit criterium geldt met name in landbouwgebieden;of
 - Binnen 25 jaar als gevolg van fricties tussen de verschillende functies ten aanzien van waterpeilen geen redelijke compromissen meer mogelijk zijn. Dit criterium geldt met name voor toenemende hoogteverschillen tussen landbouw- en de stedelijke en natuurgebieden die gelegen zijn in eenzelfde peilvak;

¹ Onder paludiculturen verstaan wij alle denkbare vormen van natte landbouw, zoals bijvoorbeeld de teelt van lisdodde, veenmos, azolla en het houden van diersoorten onder natte omstandigheden.

of

- Binnen 25 jaar hoge kosten ontstaan bij huizenbezitters in stedelijke gebieden en lintbebouwingen als gevolg van droogte en rot van houten funderingen als gevolg van wegzijgend grondwater en/of zettingsvraagstukken.

Klimaat

7. Koers op stimulerende maatregelen in de niet-urgente gebieden inzake bodemdaling om -tezamen met de maatregelen in de urgente gebieden- de klimaatdoelen in 2030 en 2050 te kunnen realiseren.

Inzet en financiën

8. In Noord-Holland nemen wij geen maatregelen (en plegen wij geen financiële inzet) inzake bodemdaling in gebieden met (een associatie van) moerige gronden, met slechts een dun veenpakket. Dit betreft 18 % van het totale areaal aan veengrond in Noord-Holland.

Landschap

9. Acceptatie van een wijzigend landschapsbeeld door introductie van paludiculturen, 'groeïend veen' en het verdwijnen van het veenlandschap in gebieden met (een associatie van) moerige gronden.

Om richtinggevende uitspraken te kunnen doen is de volgende informatie van belang.

Datum en inhoud GS besluit

1. Wij hebben op 6 november 2018 besloten Provinciale Staten te vragen om richtinggevende uitspraken te doen over de aanpak van de bodemdaling in veenweidegebieden.
2. Wij willen de richtinggevende uitspraken gebruiken -in samenhang met het nieuwe collegeprogramma- voor het op te stellen programma bodemdaling in 2020.

Eerdere behandeling in commissie of PS

Eerdere behandeling van het onderwerp heeft plaatsgevonden op 28 mei 2018 in uw commissie NLWM. Uw commissie heeft toen ingestemd met (de aangekondigde activiteiten in) het spoorboekje bodemdaling 2018 -2019. Uw commissie heeft toen aangegeven richtinggevende uitspraken te willen doen voor het op te stellen programma bodemdaling. Ons is gevraagd om 'de richtinggevende uitspraken' te faciliteren met een voorzet.

Op grond van welk kader/beleid is dit voorstel gedaan

Ons voorstel maakt onderdeel uit van onze Omgevingsvisie NH2050, waarin is aangegeven, dat wij ons inzetten om gebiedsgericht en in gezamenlijkheid met de partners die daar mede voor verantwoordelijk zijn, de bodemdaling in veenweidegebieden af te remmen, te stoppen en zo mogelijk te herstellen.

Provinciale rollen en verantwoordelijkheden

De provincies hebben verantwoordelijkheden op de terreinen van ruimtelijke ordening en natuurbeleid.

Het Rijk heeft aan de provincies gevraagd of zij -aansluitend bij hun rol voor het landelijk gebied- bereid zijn de regie op zich te nemen voor de voorbereiding en uitvoering van ontwikkelingsplannen voor de veenweidegebieden. De provincies hebben in het proces van de Klimaattafels aangegeven hiertoe onder voorwaarden bereid te zijn. De provincies streven daarbij naar een integrale benadering met andere opgaven in het landelijk gebied en samenwerking met relevante partijen.

Voorwaarden om de provinciale regierol te kunnen vervullen zijn dat:

- de beoogde maatregelen uit de Klimaattafels voor de veenweidegebieden klimateffectief zijn;
- de maatregelenpakketten financieerbaar zijn;
- er voldoende tijd wordt geboden om tot breed gedragen uitvoeringsplannen te komen.

Verder zijn de provincies bereid om een faciliterende en stimulerende rol te vervullen ten aanzien van kennisontwikkeling en innovaties in de veenweidegebieden, waarmee de bodemdaling en broeikasgasuitstoot worden teruggedrongen.

Wij zullen ons inspannen om op basis van deze rollen en verantwoordelijkheden een programma bodemdaling te ontwikkelen voor onze veenweidegebieden in Laag Holland, het Groene Hart en de Vechtstreek. In onze Omgevingsvisie NH2050 hebben wij onze regierol nader omschreven. Wij hebben de ambitie om gebiedsgericht, samen met de partners die daar mede voor verantwoordelijk zijn, de bodemdaling in veenweidegebieden af te remmen, te stoppen en zo mogelijk te herstellen. In de Omgevingsvisie hebben wij deze ambitie vertaald naar het principe dat het landgebruik en de waterpeilen in balans worden gebracht met de draagkracht van het veenweidegebied.

Motivatie keuzevrijheid

Gevraagd wordt om richtinggevende uitspraken, die ons helpen bij het ontwikkelen van een programma bodemdaling en het gesprek dat wij daarover willen voeren met onze partners.

Effecten voorstel

In dit voorstel geven wij aan om samen met de landbouwsector te willen koersen naar nieuwe vormen van agrarisch grondgebruik met bedrijfseconomisch perspectief onder natte omstandigheden.

Dit innovatietraject biedt kansen -hoewel ingrijpend- op het stoppen van de bodemdaling in landbouwgebieden, met ondersteuning vanuit financieel en fiscaal instrumentarium en inzet van carbon credits².

Dit is duurzamer voor het landschap dan het rigoures opheffen van de landbouwfunctie, en vernatting, waarmee de bodemdaling in landbouwgebieden (in theorie) ook kan worden gestopt. Een andere optie, het uitsluitend inzetten op maatregelen die de bodemdaling in de landbouwgebieden remmen, draagt te weinig bij om de klimaatdoelen in 2050 te kunnen realiseren.

Waarschijnlijk lukt het niet om de reductie van de broeikasgasuitstoot uit industrie en landbouw in het traject naar 2050 uitsluitend met emissiebeperkende maatregelen te realiseren en komt er vraag naar compensatie van de resterende uitstoot aan broeikasgassen door vastlegging van koolstof in veen- en bosgebieden. Wij kunnen een deel van de natuurterreinen in veenweidegebieden gaan inrichten op 'groeidend veen' en daarmee tevens -door middel van carbon credits- een financieringsbron voor het beheer van deze terreinen aanboren. Met een haalbaarheidsstudie willen wij nagaan of 'groeidend veen' in enkele van onze natuurgebieden realiseerbaar is en wat dit betekent voor onze huidige natuurdoelen (N2000, weidevogels).

Niet overal is het tegengaan van bodemdaling urgent. In urgente gebieden is er een dwingende reden om de bodemdaling te stoppen en wordt inzet van het RO-instrumentarium niet uitgesloten om dit doel te kunnen realiseren. Wij beschouwen polder Westzaan, de Burckmeer en de Blijkmeer als urgent gebied. Wellicht worden vanuit de regio's Laag Holland, Groene Hart en Vechtstreek nog enkele gebieden voorgedragen als urgent gebied. Wij verwachten niet dat het om veel gebieden gaat. In de overige, niet urgente gebieden willen wij vooral een stimulerend beleid gaan voeren. Wij gaan -uit oogpunt van kosten en effectiviteit- niet overal inzet op bodemdaling plegen. In gebieden met een dunne veenlaag willen wij geen maatregelen treffen. Het veen zal in deze gebieden verdwijnen, waarna het landschap (langzaam) zal veranderen.

Overleg en burgerparticipatie

Wij hebben ons spoorboekje bodemdaling in diverse gremia besproken en medewerking ervaren om in 2020 te komen tot een programma bodemdaling. Om commitment te houden voor ons programma willen wij de bijgevoegde notitie en de richtinggevende uitspraken, nadat deze van u verkregen zijn, bespreken met alle partners, die mede verantwoordelijkheid zijn om de bodemdaling in veenweidegebieden te remmen, te stoppen en zo mogelijk te herstellen. Wij doen dit in de regio's Laag Holland, het Groene Hart en de Vechtstreek.

Wij hebben vooruitlopend op dit grote consultatietraject, een korte eerste reactie gevraagd aan onze belangrijkste partners.

² Dit is een systeem om de emissies aan broeikasgassen tussen organisaties die koolstofdioxide en andere broeikasgassen emitteren en organisaties die deze uitstoot verminderen, stoppen of vastleggen in bossen en groeiend veen te vermarkten, met behulp van certificaten.

De reacties zijn als volgt samengevat:

1. Waardering voor de inzichtelijke notitie en de koersbepaling.
2. Het gaat om een lang, ingrijpend transitieproces.
3. Er wordt beleid gemaakt, terwijl nog veel maatregelen in onderzoek zijn.
4. De stedelijke problematiek van bodemdaling verdient meer aandacht.
5. Er zijn meer alternatieven voor paludicultuur.

Voorts zijn in de lichte consultatieronde ook inhoudelijke opmerkingen op de notitie gemaakt, die zoveel mogelijk zijn verwerkt in de huidige versie.

In reactie hierop, wij zien uiteraard zelf ook dat het hier gaat om een lang en ingrijpend transitieproces. De uitkomsten ervan staan niet bij voorbaat vast: Er wordt nu door ons een koers uitgezet. Wij hebben aangegeven dat we in landbouwgebieden koersen op het stoppen van bodemdaling en in natuurgebieden bezien of in enkele natuurgebieden de bodemdaling kan worden teruggedraaid. Om deze ambitie te kunnen verwezenlijken, investeren wij samen met partners in het Innovatieprogramma Veen, de projecten op het Veenweide Innovatie Centrum, in gebiedsprocessen in Westzaan en Waterland-Oost, netwerkbijeenkomsten enz.

Ook al zijn veel maatregelen nu nog in onderzoek, het blijft wenselijk om richtinggevende uitspraken te doen over het door ons op te stellen programma bodemdaling. Recente onderzoeken over de opwarming van het klimaat versterken de noodzaak om met elkaar stappen te gaan zetten. Dat dit mogelijk spanning veroorzaakt, ongerustheid en wellicht onzekerheid bij agrarische bedrijven achten wij niet vreemd. Maar wij willen het vraagstuk niet uit de weg gaan en stapsgewijs met behulp van veel onderzoek het traject in gang zetten.

Dit doen wij samen, daarom willen wij de komende maanden met alle partners het gesprek aangaan over de richtinggevende uitspraken. Dit biedt nog alle gelegenheid voor discussie en een andere vormgeving van ons op te stellen programma bodemdaling. Voorts zullen ook het nieuwe college en de nieuwe Staten nog in de gelegenheid zijn om "de richtinggevende uitspraken te gebruiken -in samenhang met het nieuwe collegeprogramma- voor het op te stellen programma bodemdaling in 2020".

Ten aanzien van de stedelijke problematiek van bodemdaling is ons bekend, dat dit zeker zo complex en kostbaar is als de problematiek in het landelijke gebied. De primaire verantwoordelijkheid voor de aanpak ervan ligt echter niet bij ons, maar bij de gemeenten. Wel willen wij in de gesprekken met de gemeenten nagaan waar wij elkaar behulpzaam kunnen zijn en waar gezamenlijke inspanning meerwaarde biedt.

LTO Noord heeft in haar reactie aangegeven, dat er alternatieven voor paludicultuur bestaan. Wij gaan met LTO hierover in gesprek en zouden gaarne een overzicht willen krijgen van alle alternatieven en een rangschikking van deze alternatieven in de categorieën 'bodemdaling remmen' en 'bodemdaling stoppen'.

Financiële aspecten/risico's

Op dit moment valt nog geen inzicht te geven in de financiële aspecten van bodemdaling. Zo is uit de Klimaattafels nog geen duidelijkheid verkregen over de instrumentenmix en de financiering van maatregelen in de veenweidegebieden. Ook het marktpotentieel van paludicultures is nog in onderzoek, evenals onderzoek hoe 'groeierend veen'-condities kunnen worden verkregen in onze natuurgebieden (als onderdeel van de haalbaarheidsstudie).

Wij schatten voornamelijk in dat enige honderden miljoenen euro's benodigd zijn voor de aanpak van de bodemdaling en de uitstoot aan broeikasgassen in de veenweidegebieden in de periode 2020 - 2050 van ons en alle partners, die medeverantwoordelijk zijn voor het terugdringen van de bodemdaling. Dit betreft vooral innovatie-, investerings- en inrichtingskosten en wellicht -in uiterste instantie in urgente situaties- de inzet van het RO-instrumentarium. Waarschijnlijk leiden de investeringen tot medefinanciering van het beheer van de natuurgebieden met groeierend veen (via carbon credits), een lager tempo en minder kosten voor dijkversterking en lagere beheerkosten voor het watersysteem. Er zijn dus behalve kosten, ook besparingen te verwachten. Uit de Maatschappelijke Kosten- en Batenanalyse (MKBA) voor Laag Holland is gebleken, dat de investeringskosten over een lange termijn (gedeeltelijk) kunnen worden terugverdiend door dergelijke besparingen. Gemakshalve verwijzen wij naar de Discussienota Toekomstscenario's Laag Holland, die op 6 december 2010 in de commissie WAMEN is besproken. Het MKBA Laag Holland is door de commissie Ruimte en Milieu op de C-agenda geplaatst van haar vergadering van 2 juli 2012.

Minister Wiebes van Economische Zaken en Klimaat heeft op 5 oktober jl. het Voorstel voor hoofdlijnen van een Klimaatakkoord naar de Tweede Kamer gestuurd. Het kabinet onderschrijft dat de provincies, die verantwoordelijk zijn voor de implementatie van het natuurbeleid en de inrichting van het landelijk gebied, een regierol hebben bij klimaatslim landgebruik. "Dit gaat met name op voor het tegengaan van veenoxidatie en vastlegging van koolstof in bomen, bos, landschap en natuur." De kabinetsreactie luidt de tweede ronde in van de gesprekken aan de Klimaattafels, die moeten leiden tot concrete afspraken over het pakket aan maatregelen.

Wij willen, na de richtinggevende uitspraken en de verkregen resultaten uit de Klimaattafels, in 2019 enkele scenario's voor de Noord-Hollandse veenweidegebieden gaan doorrekenen en daarmee meer inzicht verkrijgen in het financiële aspect.

Vervolgprocedure

Allereerst starten wij een grote consultatieronde bij al onze partners om reacties op de richtinggevende uitspraken te ontvangen en input op het door ons op te stellen programma bodemdaling.

In de volgende collegeperiode rapporteren wij terug over hetgeen wij van de partners en vanuit de verschillende deelgebieden aan reacties op de bijgevoegde notitie en de richtinggevende uitspraken hebben ontvangen. Dan zullen wij uw Staten tevens vragen om het programma bodemdaling vast te stellen.

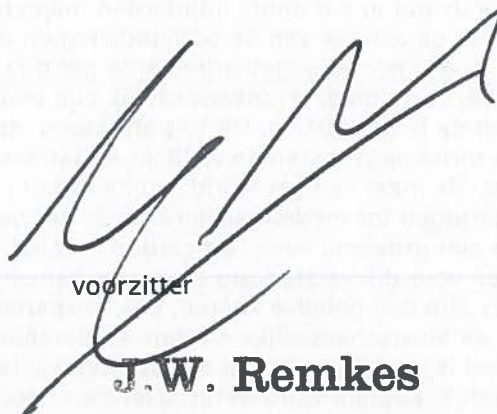
Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

J.W. Remkes

1 bijlage(n)

Notitie kader en richtinggevende uitspraken bodemdaling
veenweidegebieden